

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№230

гр. София 30.06.2020 година.

Върховният касационен съд, гражданска колегия, IV-то отделение, в закрито заседание на 24.06.2020 (двадесет и четвърти юни две хиляди и двадесета) година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ : БОРИС ИЛИЕВ
ЧЛЕНОВЕ: ГЕНИКА МИХАЙЛОВА
ДИМИТЪР ДИМИТРОВ

като разглежда докладваното от съдията Димитър Димитров, частно гражданско дело №2787 по описа за 2018 година, за да се произнесе взе предвид следното:

Производството по делото е по реда чл.274, ал.3, т.1 от ГПК и е образувано по повод на частна касационна жалба с вх. №2849/15.05.2018 година, подадена от Комисията за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (КПКОНПИ), срещу въззивно определение №230/25.04.2018 година на Апелативен съд Варна, гражданско отделение, постановено по ч.гр.д. №182/2018 година.

С обжалваното определение съставът на Апелативен съд Варна е потвърдил определение №116/28.02.2018 година на Окръжен съд Добрич, постановено по гр.д. №600/2016 година, с което производството по предявените от КПКОНПИ срещу П.Д.П., Р.Д.П. и „***“ ЕООД [населено място], [община] искове по чл.74 от ЗОПДНПИ (отм.) е било прекратено.

В частната касационна жалба са изложени твърдения за това, че обжалваното определение е постановено в нарушение на закона и при съществено нарушение на съдопроизводствените правила, което е довело и до неговата необоснованост. Поискано е същото и потвърденото с него първоинстанционно такова да бъдат отменени и делото да бъде върнато на Окръжен съд Добрич за продължаване на съдопроизводствените действия и разрешаването на спора по същество. В изложението си по чл.284, ал.3, т.1 от ГПК, КПКОНПИ твърди, че са налице предвидените в чл.280, ал.1, т.1 и т.3 от ГПК предпоставки за допускане на касационно обжалване на определението на Апелативен съд Варна.

Ответниците по частната касационна жалба П.Д.П. и Р.Д.П. са подали отговор на същата с вх. №3595/13.06.2018 година, в който са изложил твърдения, че не са налице предпоставки за допускане на определение №230/25.04.2018 година на Апелативен съд Варна, гражданско отделение, постановено по ч.гр.д. №182/2018 година до касационно обжалване и затова такова не трябва да бъде допускано. В случай, че такова бъде допуснато касационно жалбата е оспорена като неоснователна и е поискано тя да бъде оставена без уважение, а атакуваното с нея определение да бъде потвърдено.

Ответникът по частната жалба „***“ ЕООД [населено място], [община] не е подал отговор на същата, като не е изразил становище по допустимостта и основателността ѝ.

КПКОНПИ е била уведомена за обжалваното определение на 08.05.2018 година, а подадената от нея срещу същото частна касационна жалба е с вх. №2849/15.05.2018 година. Предвид на това жалбата е подадена в предвидения от чл.275, ал.1 от ГПК преклузивен срок за обжалване като отговаря на формалните изисквания на чл.284 от ГПК. Същата е подадена от надлежна страна страни, поради което е допустима.

Върховният касационен съд, гражданска колегия, IV-то отделение, преценявайки въпросите посочени от жалбоподателя в подаденото от него изложение на основанията за допускане на касационно обжалване по чл.280, ал.1 от ГПК, намира следното:

За да потвърди обжалваното пред него определение №116/28.02.2018 година на Окръжен съд Добрич, постановено по гр.д. №600/2016 година, съставът на Апелативен съд Варна е приел, че спорният по делото въпрос бил дали срокът на проверката по чл.27, ал.1 и ал.2 ЗОПДНПИ (отм.) е преклузивен и дали производството по ЗОПДНПИ (отм.) като цяло приключвало с изтичането на този срок и било недопустимо да се развие впоследствие и исково производство пред съда, поради преклудирание на правомощията на КПКОНПИ и на нейните органи спрямо проверяваното лице. По въпроса за характера на аналогичния срок на проверката на КПКОНПИ по чл.15, ал.2 от ЗОПДИППД (отм.) била налице противоречива практика на ВКС, като в цитираната от Комисията в частната ѝ жалба по-стара, но многобройна такава се приемало, че срокът е инструктивен, докато в най-новата практика-решение №323/18.01.2018 година, постановено по гр.д. №5291/2016 година по описа на ВКС, ГК, IV г.о. се приемало, че срокът по чл.15, ал.2 от ЗОПДИППД (отм.) за извършване на проверката от комисията е преклузивен. Мнозинството на състава на Апелативен съд Варна споделяло най-новата съдебна практика и се съобразявало с разрешението в нея, като приемало, че аналогичният срок по чл.27, ал.1 и ал.2 от ЗОПДНПИ (отм.) е преклузивен. На първо място това следвало от самата формулировка на правната норма на чл.27, ал.1 и ал.2 от ЗОПДНПИ (отм.) относно срока за извършване на проверката, като преклузивният характер на срока следвал и от категоричния начин на регламентирането с ограничаването му до една година и със забраната за неговото фактическо продължаване, както и с възможността за продължаването му само еднократно от КПКОНПИ и то с изрично нейно решение. Същият извод следвал и от трайно установената практика на ЕСПЧ по приложението на чл.6 от ЕКЗПЧОС и чл.1 от Допълнителен протокол №1 към нея, съгласно, която константна практика, всяко ограничаване на ползването или отнемане на незаконно придобито имущество по пътя на гражданския иск на държавата спрямо неоснователно обогатилите се лица следвало да отговаря на три критерия: законоустановеност, необходимост за постигане на легитимна цел и пропорционалност. Уреждането на срока като преклузивен се обосновавало и с оглед спазването на основния конституционен принцип в чл.17, ал.1 от КРБ за неприкосновеността на частната собственост, имайки предвид, че обект на проверката на КПКОНПИ е имуществото както на проверяваното лице, така и на други лица, срещу които може да се води иска за отнемане на незаконно придобито имущество. Ако се приемело, че срокът за проверката по чл.27, ал.1 и ал.2 от ЗОПДНПИ (отм.) не е преклузивен, а инструктивен, то би се стигнало до нарушение на критериите на законоустановеност и пропорционалност, тъй като

териториалните органи на КПКОНПИ по чл.13 от ЗОПДНПИ (отм.) биха могли неограничено във времето да осъществяват разширените си правомощия по чл.28-чл.34 от ЗОПДНПИ (отм.) като сами събират сведения за имуществото, местонахождението му, стойността, правното основание за придобиването му, пазарна стойност, преобразуване, приходи и разходи на юридическото лице, обичайни и извънредни доходи и разходи за издръжка на физическото лице и членовете на семейството му, платените публичноправни парични задължения към държавата и общините, сделките с имуществото на юридическото лице, сделките с имуществото на проверяваното лице и на членовете на семейството му, пътуванията в чужбина на проверяваното лице и на членовете на семейството му, както и на лицата, които представляват юридическото лице, обезпеченията и тежестите, наложени върху имуществото, както и задълженията, които са поети, други обстоятелства, които имат значение за изясняване произхода на имуществото, начина на придобиването и на преобразуването му, да искат от съда разкриване на банкова и на търговска тайна, както и да извършват проверката за източниците за придобиване на имуществото при взаимодействие с други държавни органи – прокуратурата, МВР, органите на ДАНС“, органите по приходите и органите на Агенция „Митници“ съобразно предоставената им компетентност и неограничено във времето-извън законоустановения срок да въздействат неблагоприятно по този начин в правната сфера на проверяваното лице и на останалите лица, срещу които може да се води иска, и те да търпят съществени ограничения, без произнасяне по същество от Комисията. Поради това, принципите за законоустановеност и пропорционалност нямало да бъдат нарушени само ако в рамките на срока по чл.27, ал.1 и ал.2 от ЗОПДНПИ (отм.) КПКОНПИ извършела преценка дали в резултат на проверката са установени законоустановените предпоставки (основания) за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество и в резултат на тази преценка вземе решение по чл.11, ал.1, т.1 ЗОПДНПИ (отм.) за образуване на производство по този закон. Само в този случай производството по ЗОПДНПИ (отм.) могло да продължи да се развива законосъобразно. Когато, обаче в рамките на преклузивния срок по чл.27, ал.1 и ал.2 от ЗОПДНПИ (отм.) КПКОНПИ не е взела решение за образуване на производство по този закон, то не само проверката, но и производството като цяло приключвали с изтичането на този срок и било недопустимо да се развие исково производство пред съда, тъй като правомощията КПКОНПИ и нейните органи спрямо проверяваното лице били вече преклудирани и било преклудирано и материалното право на Държавата за отнемане на имущество от това лице и от останалите лица, които могат да бъдат ответници по иска по чл.74, ал.1 от ЗОПДНПИ (отм.).

В случая, проверката на КПКОНПИ за установяване на значително несъответствие в имуществото на П.Д.П. била започнала въз основа на решение по протокол от 23.09.2014 година по чл.22 ал.1 от ЗОПДНПИ (отм.) на Директора на ТД на КПКОНПИ-гр. Варна при хипотезата на чл.22, ал.1, т.18 от ЗОПДНПИ (отм.) поради привличане на П. като обвинем за извършено престъпление по чл. 255 от НК, попадащо в предметния обхват на закона и уведомление от ОП-Добрич до ТД на КПКОНПИ-Варна от 18.09.2014 година. Решението на КПКОНПИ за образуване на производство и за обезпечаване на бъдещия иск било взето на 13.07.2016 година, с решение №327/13.07.2016 година. Решението за предявяване на иск за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество било взето на 19.10.2016 година, а искът бил предявен в съда на 16.11.2016 година. Преклузивният едногодишен срок чл.27, ал.1 от ЗОПДНПИ (отм.) бил започнал да тече на

23.09.2014 година и бил изтекъл на 23.09.2015 година, като решението на КПКОНПИ за образуване на производство било взето на 13.07.2016 година, т.е. след изтичането му. По делото нямало доказателства, нито твърдения за еднократно продължаване на преклузивния срок с още шест месеца, като твърденията на КПКОНПИ в проведеното на 30.01.2018 година открито съдебно заседание били, че такова решение не е било взето но дори и в този случай към датата на решението на Комисията и продълженият срок би бил изтекъл. Предвид тези съображения се налагал извода, че след като не е било взето решение от КПКОНПИ за образуване на производството по този закон до изтичане на преклузивния срок на проверката, то образуването след изтичането на този срок производство срещу ответниците било недопустимо, като такова било и съдебното производство. Предявеният иск бил недопустим и не е подлежал на разглеждане по същество от Окръжен съд Добрич, който правилно бил прекратил производството по него.

В тази връзка в приложеното към касационната си жалба изложение по чл.284, ал.3, т.1 от ГПК КПКОНПИ е поставила правния въпрос за характера на срока по чл.27 от ЗОПДНПИ (отм.), като твърди, че същият е разрешен от състава на Апелативен съд Варна в противоречие с установената съдебна практика, поради което били налице предвидените в разпоредбата на чл.280, ал.1, т.1 от ГПК предпоставки за допускане на обжалваното определение до касационен контрол. Освен това се изтъква и това, че са налице и предвидените в разпоредбата на чл.280, ал.1, т.3 от ГПК предпоставки за допускане на обжалваното решение до касационен контрол, тъй като така поставения правен въпрос се разрешавал противоречиво от съдилищата. Последното обстоятелство е констатирано и от касационния съд, като е било образувано тълк. д. №1/2018 година на ОСГК на ВКС, решението, по което да уеднакви съдебната практика по въпроса какво е правното значение на изтичането на срока за проверка по чл.15, ал.2 от ЗОПДИППД (отм.), съответно по чл.27, ал.1 и ал.2 от ЗОДНПИ (отм.) и чл.112, ал.1 и ал.2 ЗПКОНПИ, за възникването надлежното упражняване и съществуването на правото на иск и на материалното право на държавата за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност и на незаконно придобито от имущество, т.е. преклузивен или инструктивен е предвиденият в чл.15, ал.2 от ЗОПДИППД (отм.), съответно по чл.27, ал.1 и ал.2 от ЗОДНПИ (отм.) и чл.112, ал.1 и ал.2 от ЗПКОНПИ срок за извършване на проверки и събиране на доказателства за установяване на произхода и местонахождението на имущество, за което има данни, че е придобито пряко или косвено от престъпна дейност, и съответно допустимо ли е образуване на производство по чл.28 от ЗОПДИПДП (отм.), чл.74 от ЗОДНПИ (отм.) и чл.153 от ЗПКОНПИ след изтичане на този срок.

Тъй като поставеният от КПКОНПИ, в изложението ѝ по чл.284, ал.3, т.1 от ГПК, правен въпрос попада в обхвата на правния въпрос, за който било образувано тълк. № 1/2018 на ОСГК на ВКС с постановеното по делото определение №462/18.12.2018 година производството по делото е било спряно на основание чл.292 от ГПК до постановяване на ТР по тълк. д. № 1/2018 година на ОСГК на ВКС. Към настоящия момент по цитираното тълкувателно дело е постановено ТР № 1/04.06.2020 година, съгласно, което изтичането на срока за проверка по чл.15, ал.2 от ЗОПДИППД (отм.), съответно чл.27, ал.1 и ал.2 от ЗОДНПИ (отм.) и чл.112, ал.1 и ал.2 от ЗПКОПИ, не е процесуална пречка за надлежното упражняване и съществуването на правото на иск и материалното право на

държавата за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност и на незаконно придобито, т.е. предвиденият в чл.15, ал.2 от ЗОПДИППД (отм.), съответно чл.27, ал.1 и ал.2 от ЗОДНПИ (отм.) и чл.112, ал.1 и ал.2 от ЗПКОПИ срок за извършване на проверки и събиране на доказателства за установяване на произхода и местонахождението на имущество, за което има данни, че е придобито пряко или косвено от престъпна дейност е инструктивен, и е допустимо образуване на производство по чл.28 ЗОПДИППД (отм.), чл.74 от ЗОДНПИ (отм.) и чл.153 от ЗПКОНПИ след изтичането на този срок. С оглед на това настоящето производство следва да бъде възобновено като наред с това определение №230/25.04.2018 година на Апелативен съд Варна, гражданско отделение, постановено по ч.гр.д. №182/2018 година бъде допуснато до касационно обжалване, с оглед проверка на съответствието му с дадените в ТР №1/04.06.2020 година постановено по тълк. д. №1/2018 година на ОСГК на ВКС разрешения.

Даденото с ТР №1/04.06.2020 година постановено по тълк. д. №1/2018 година на ОСГК на ВКС тълкуване е задължително за съдилищата, като обжалваното определение на Апелативен съд Варна е постановено в противоречие с нея. Това налага определението на Апелативен съд Варна да бъде допуснато до касационно обжалване на основание чл.280, ал.1, т.1 от ГПК. Наред с това въззивното определение и потвърденото с него определение №116/28.02.2018 година на Окръжен съд Добрич, постановено по гр.д. №600/2016 година следва да бъдат отменени, като делото бъде върнато на Окръжен съд Добрич за продължаване на съдопроизводствените действия.

По изложените съображения Върховният касационен съд, състав на Четвърто отделение

ОПРЕДЕЛИ:

ВЪЗОБНОВЯВА производството по ч.гр.д. №2787/2018 година по описа на ВКС, ГК, IV г.о.

ДОПУСКА касационно обжалване на определение №230/25.04.2018 година на Апелативен съд Варна, гражданско отделение, постановено по ч.гр.д. №182/2018 година.

ОТМЕНЯ определение №230/25.04.2018 година на Апелативен съд Варна, гражданско отделение, постановено по ч.гр.д. №182/2018 година и потвърденото с него определение №116/28.02.2018 година на Окръжен съд Добрич, постановено по гр.д. №600/2016 година, като ВРЪЩА делото на Окръжен съд Добрич за продължаване на съдопроизводствените действия.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване.

Председател:

Членове: